

דבר העורך

אחד מאלף מצאתי

מטרת הישיבות: בעולם הישיבות התקבל המנהג מקדמת דנא, לא ללמוד הלכה למעשה בסדרים המרכזיים, ועיקר הדגש הוא בעסק עומק הסוגיות, והסיבה לכך שתחילה צריך לבנות את הכלי קיבול להיות למדן כדי לזכות להיות פוסק, ורק אחרי שכבר נהיים למדנים אפשר לזכות להגיע לדרגה של לימוד 'אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא'.

ואפשר להביא לכך סמן מדברי **המדרש** (קהלת רבה פרשה ז), בנוהג שבעולם אלף בני אדם נכנסין למקרא יוצאין מהן ק' למשנה, יוצאין מהן עשרה לתלמוד, יוצא מהם אחד להוראה. והסמיכוהו על לשון **הפסוק** (קהלת פרק ז פסוק כח) אָדָם אֶחָד מֵאֲלֶף מִצְאָתִי. הרי לנו מדברי המדרש, שרק המובחרים בעם 'אחד מאלף' זוכים להגיע להוראה להיות פוסקי הדור שתתקבל הלכה כמותם.

שאלו את **הגר"ח מבריסק זצ"ל** (בנתיבות ההלכה חלק מט עמוד 552), מדוע לומדים בישיבות סדרי נשים ונזיקין, ולא הוראת איסור והיתר? והשיב, כדי לדעת לפסוק הלכה למעשה בכלל, ואיסור והיתר בפרט צריך; 1. שיוכל להבין מעצמו את כל פרטי המעשה גם מה שלא נאמר לו. 2. בקיאות בש"ס ובתוס'. 3. למדן שיודע להבין את סברות הפוסקים. ובשביל להשיג את התנאים, צריך לדעת ללמוד בעיון כסדר הלימוד בישיבות, ובלוי זה אי אפשר להגיע להכרעה אמיתית.

ובכדי להמחיש זאת, הציג בפניהם הגר"ח שאלה מורכבת דיני תערובת מזר בחלב, שאפשר לדונה מכמה אנפי הפוכים זה מזה, והוכיח שחייבים להיות למדן כדי לדעת להכריע את ההלכה, ולא מספיק ידיעת ההלכות בלבד.

כתב **הסטייפלער זצ"ל** (קריינא דאגרתא חלק ב מכתב א), שצריך ללמוד את כל חלקי התורה, ובעיקר צריך לעסוק במסכתות הנוגעות למעשה, כגון מסכת ברכות סדר מועד מסכת חולין ומסכת נדה, ללמוד בעיון עד שיוכל להורות בעינים אלו, וזה עיקר מצות לימוד תורה ולא יבוש מפני המלעיגים עליו. וטעם מנהג הישיבות ללמוד בעיון סדרי נשים ונזיקין, משום שמסכתות אלו מפתחות את הכשרון וישרות ההבנה, וזה שייך לצעירים בחמש שנים הראשונות של ישיבה גדולה, אחרי שגמרו 3 שנים בישיבה קטנה, אבל בהמשך כאשר כבר פתחו את כשרונם בלימוד העיון, צריך ללמוד את המסכתות שנוגעות למעשה.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'לימוד הלכה למעשה'

אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא

תקציר: סדרת הגיליונות בנושא מצות תלמוד תורה; החלק הראשון - ללמד את בנו תורה: 392 'גדר חיוב האב ללמד את בנו תורה'. 393 'בן חמש שנים למקרא'. 394 'מנהג תלמודי התורה בזמננו'. 395 'פולמוס החיידרים בזמננו'.

החלק השני - ללמוד בעצמו תורה: 396 'מצות תלמוד תורה'. 397 'מצות ידיעת התורה'. 398 'מצות הבנת התורה'. 399 'פולמוס שיטות הלימוד'. 400 'סדר הלימוד כהלכה'.

הגיליון שלפנינו מספר 401 בנושא 'לימוד הלכה

קדושים תהיו

בס"ד יתיקיים השבוע
שיעור בהלכה בנושא

קניית
אוכל מוכן

התקיים ארץ
התקיים ארץ
התקיים ארץ
התקיים ארץ

סט משני
דדשו
וסכח שפח

השיעור יתקיי ע"י

הרה"ג רבי אליעזר יוסקוביץ שליט"א
מנהל אגודת אומנתא וצאנז'אני

סימפוזיון בנושא 'פרקטיקה בכשרות' עם

הרה"ג רבי ישראל צבי קולטקי שליט"א

משגיח כשרות ביישובת ניר ומנדולי המשגיחים ברו"צ תעודה החרדית
ביום חמישי פרשת בלק - י' תמוז תשפ"ג 5:00 - 2:00 אחרי צ

בבית הכנסת מינסק קרלין רח' חטיבי קרלין 1 שכונת בית ישראל ירושלים
מטא השיעור:

השאלות הבסיסיות במסגרתם יתקיימו: למה כל גזנות אוכל חייבת השגחה /
אלו מבשלות שי בחטיבות כל השגחה גם כשנעלמים יראי שמים / תקנת ועד ארבע ארצות

השיעור הבא יתיקיים א"ה בשבת נרדף במקומות נוספים הרה"ג רבי משה אגלנדר שליט"א.
שעה 7:30. השיעור יוקדם ליום רביעי.

השיעור מתקיים באמצעות ידו ועדי הילכתא

נתיים על ידי משמחת אונגר לעילוי ששנת י' אשר ביד יוסף

רח' הירושלמי 100 תל אביב 052-5377885 קול הלשון / אוצר הישועות

ועד ידו
הילכתא
לדעת לחיות כהלכה

הלאה לשיעור הילכתא: קו הילכתא 052-5377885 / קול הלשון / אוצר הישועות

דף צב. מכות דף יא: את הפסוק, שמשה רבינו ביקש רחמים על יהודה, בזכות שגרם לראובן להודות במעשה בלהה, שיתחברו עצמותיו, ושיכניסוהו למתיבתא דרקינא, ולשאת ולתת במלחמתה של תורה, ולאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא. וכתב בגיליוני הש"ס (מכות יא:): בשם החות יאיר (סימן קנב), בשם הזיקוקין דנורא שלכן מיוחס הפלפול לידים דְּיָי רָב לו, שכן דרך המפלפלים להכות ידיהם זו בזו. ועיין שם בחות יאיר שהרבה לתמוה ולהשיב עליו.

פרשת דרכים: מבואר בגמ' (סוטה דף כא.) על הפסוק (משלי פרק ו פסוק כב) וְהִקְצוֹתַי הִיא תְּשִׁיחָהּ, משל לאדם שהגיע לפרשת דרכים, ובכך הוא יודע באיזה דרך הוא הולך. ומבאר מר זוטרא שהכוונה לתלמיד חכם שיודע לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא. וביאר המהרש"א (חידושי אגדות סוטה כא.) קודם שיודע לכיון להלכה, גם אם אור התורה מצילו מן החטא, עדיין יתכן שאינו מכין על האמת.

אין לו תורה: מבואר ברבינו חננאל (עבודה זרה דף דף יז:): שהעוסק בתורה בלי קיום המצוות והוצאת ההלכה מתוך הלימוד כתיקונו, נחשב שגם תורה אין לו.

וכתב המאירי (הקדמה) כלל בלימוד הסוגיות, שאם אינו חושש לדעת מה ההלכה למעשה, לעיתים לא יעלה בידו הפירוש האמיתי, ולא יעמוד בה כמו שצריך. ומעיד על עצמו, שהרבה פעמים חשב שהבין נכון פת סוגית ההלכה, וכאשר עיין בספרי הפוסקים ובארט בספר הרמב"ם שהוא סוף הוראה לחיבורים דרך פסק, התברר לו שלא כיון אל הפירוש האמיתי בסוגיא.

וכן כותב המהר"ל מפראג (נתיבות עולם נתיב התורה פרק א), בסתם לימוד התורה יתכן שיש לו קצת נטיה מדרך האמת, אבל תלמיד חכם דמטיק שמעתתא אליבא דהילכתא ויודע לפסוק הלכות מתוך לימודו, הוא מיוחד בכך שההלכה היא האמת והיושר של התורה, שלא נוטה לימין ושמאל, ולכן נאמר עליו 'הגיע לפרשת דרכים', שדרך ההלכה הוא נבדל ומיוחד משאר דרכים. וזהו מה שאמרו הליכות עולם לו, שהלכה הוא מלשון הליכה ביושר, שאינו נוטה מהדרך הישר ימין ושמאל.

לימוד להלכה: בספרים הקדושים יש הרבה מקורות על חשיבות הענין להוציא הלכה למעשה מתוך הלימוד, וכפי שכתב באגרת הרמב"ן (באגרת המפורסמת לבנו), ובכל בו (לאחד מהראשונים, הלכות תשובה סימן סו), "וכאשר תקום מן הספר תחפש בדבר אשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו". וכתב הגר"ח מוולאז'ין זצ"ל (הקדמה לביאור הגר"א על השו"ע) 'זוה כל פרי לימוד הש"ס להוציא ממנו הלכה למעשה'. וכתב הסטייפלער זצ"ל (חיי עולם חלק שני דבר הכוללים פרק א) שלימוד סוגיות עד ההלכה בכללים, הוא תכלית לימוד התורה.

למעשה' בו יתבאר, האם יש חיוב לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, כלומר בלימוד הסוגיא ככולל האם צריך להגיע עד ההלכה? האם יש להעדיף מסכתות שנוגעות למעשה, על פני מסכתות שלא נוגעות למעשה? האם יש חיוב על האדם ללמוד כל יום הלכה למעשה?

1. ללמוד על מנת לקיים

על מנת לעשות: בכמה מקומות כתוב בתורה שצריך ללמוד על מנת לקיים, נאמר (ויקרא פרק כו פסוק ג) אִם הִקְטִיתָ תִּלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֵשִׂיתֶם אֹתָם, ופירש רש"י (שם) הוו עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים, כמו שנאמר ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם. ונאמר (במדבר פרק טו פסוק לט) וּזְכַרְתֶּם אֵת כָּל מִצְוֹת ד' וְעֵשִׂיתֶם אֹתָם. ונאמר (דברים פרק ה פסוק א) וּלְמַדְתֶּם אֹתָם וּשְׁמַרְתֶּם לְעֵשֶׂתָם. וכן יש עוד פסוקים על זה הדרך. ומבואר במשנה (אבות פרק ד משנה ה) הלומד על מנת ללמד מספיקין בידו ללמוד וללמד. והלומד על מנת לעשות, מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות. ופירש רבינו יונה (שם) על מנת ללמד, אין פירושו שלומד שלא על מנת שלא לעשות חס ושלום, שזה אין מספיקין לא ללמוד ולא ללמד, אלא לומד על מנת לעשות איסור והיתר כמשמעו, בלי לטרוח ולעיין הרבה. ואילו הלומד על מנת לעשות הפירוש שמפלפל וטורח בלימוד ימים רבים על דבר קטן, לדעת מה האמת וכיצד לנהוג למעשה, הוא נקרא לומד על מנת לעשות, כי המטרה שלו היא כיצד לקיים את ההלכה כראוי.

ואמרו בירושלמי (מסכת שבת פרק א הלכה ב דף ז), הלומד שלא לעשות, נוח לו אילו לא נברא. אמר רבי יוחנן הלומד שלא לעשות, נוח לו אילו נהפכה שוליייתו על פניו ולא יצא לעולם.

תורה לשמה: כתב הגר"א (תיקוני זהר דף ב:) והענין של לשמה, שלומד על מנת לקיים. וכן כתב בפלא יועץ (ערך לשמה) כוונת 'לשמה' בעסק התורה, הכוונה בשביל לקיים, ולעשות נחת רוח ליוצרנו. ומבואר בגיליונות נפש החיים (תשע"ט עמוד 51) שיש ג' פירושים מהראשונים, מה הכוונה 'תורה לשמה': הפירוש הראשון - ללמוד כדי לדעת את ציווי ד'. הפירוש השני - ללמוד על מנת לקיים. והפירוש השלישי - ללמוד כדי להשיג דבקות בהש"ת.

2. מביא לידי מעשה

מעלה עליונה: מבואר בגמ' (קידושין דף מ:): שנחלקו תנאים האם מעשה גדול, או תלמוד גדול, נענו כולם ואמרו, תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה.

מבואר בפסוק (דברים פרק לג פסוק ז) וְזֹאת לַיהוָה וַיֹּאמֶר שְׁמַע ד' קוֹל יְהוָה וְאֵל עַמּוֹ תִּבְיָאֲנּוּ דְּיָי רָב לו וְעֵזְרָא מִצְרֵי תְהִיָּה. ודורשת הגמ' (סוטה דף ז: בבא קמא

דריש וקדא שר

מבואר בגמ' (סנהדרין דף עא.) בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות ולמה נכתב דרוש וקבל שר, עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות וכו' בית המנוגע לא היה ולא עתיד להיות ולמה נכתב דרוש וקבל שר.

'תורה' הוא מלשון 'הוראה' מה לעשות, והלומד שלא על מנת לקיים אינו לימוד, ומהרגע הראשון של לימוד התורה, הלימוד חייב להיות בצורה שהתורה מחייבת אותו, וכאן נקודת ההבדל בין חכמת התורה לשאר חכמות העולם. שחכמת התורה נקנית רק במ"ח קנינים ובקבלת עול מלכות שמים, ואין מציאות של לימוד תורה בלי ההסכמה המוחלטת בלב לקיים את התורה, וכמו שאומרים בתפילה בברכת אהבה רבה "ללמוד וללמד לשמור ולעשות", שהלימוד יהיה באופן שמתוך כך יבוא לידי קיום.

ואפילו בדברים שלעולם לא יבוא לידי קיום, מכל מקום צורת הלימוד הוא לברר את ההלכה היוצאת מהסוגיא, ולדעת מה צריך לעשות אדם שנוגע לו, אילו היה קורה מקרה כזה.

מעלות ודרגות אינספור קיימות בעסק לימוד התורה בכמות ובאיכות, ובכללם ההבדל בדרגה, בין לימוד סוגיא שלעולם לא יבוא לידי קיום, לסוגיות שנוגעות למעשה עם המסקנות להלכה.

הדרגה הגדולה ביותר בלימוד התורה, הוא ללמוד את הסוגיות משורשם עד ההלכה למעשה, כי כאשר לומד באופן של אסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, וכפי שפירש רש"י (בבא קמא צב. ד"ה אליבא דהילכתא) שתתקבל ההלכה כמוהו, הוא מבין את הדברים לעומק ויודע להכריע ולברר את הדינים, לא כן כאשר לומד רק קיצורי דינים, עלול לטעות ולהתבלבל. ואמר החכם שגם בקיצורי דינים חייבים את הסברה העיקרית בכל נושא, שבלי זה לא נקלט בראש כל האופנים, קל וחומר כאשר למד את הסוגיא בשורש, הוא קולט היטב את הסברה ומיד מבין מה אפשר לדמות מילתא למילתא, ולחלק בין המקרים.

בכל שיטה, ואחר כך ללמוד את השו"ע השייך לסוגיא לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, ולהגיע לתמצית המסקנות למעשה, כדרך כל הגאונים והגדולים, כמו הגרע"א והחתם סופר וכל הגדולים, שהיו מייגעים עצמם על ההלכה כמו על עצם הסוגיא, וזה נזה נתיימו בידם. וצריך גם תפילה כדי שיזכה לכוין לאמת.

וכתב הג"ר נתן גשטטר זצ"ל (שו"ת להורות נתן חלק ב פתיחה). מאריך במעלת לימוד ההלכה, והביא הרבה מקורות, ואחד הדברים שכתב הוא שעיקר התורה הוא הלכה למעשה, והביא את דברי האריז"ל שהפפול עתיד להתבטל כאשר יבוא משיח, ותשבי יתרץ קושיות ואיבעיות ויפשוט את כל הספיקות, אבל ההלכה תישאר לעולם. ורמז לזה הריענו לד' כל הארץ ראשי תיבות הלכה, כי זה קיים לעד. והאריך שם שצריך ללמוד לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא.

3. להקדים סוגיות למעשה

עדיפות: כתוב בספר חסידים (סימן תתריא) שצריכים להקדים המסקנות הצריכים בכל יום והם חולין שבת וברכות.

ומבואר בגמ' (בבא מציעא דף קיד:) שאמר רבה בר אבוה לאליהו "בארבעה לא מצינא, בשיתא מצינא", כלומר שלמד בעיקר ארבעה סדרים, וכפי שמפרש שם רש"י שהכוונה לסדרי מועד נשים נזיקין וקדשים, משום שנוהגות בזמן הזה כמו בזמן הבית, וכן קדשים שהעוסק בהלכות עבודה נחשב כאילו הקריבן בבית המקדש, ולא

תכלית הלימוד: לדעת החזו"א (אמונה ובטחון פרק ג אות ט, אמרי ישר נשים עמוד קמו, מעשה איש חלק א עמוד קמא, חלק ג עמוד טז, חלק ד עמוד פז, אעלה בתמר עמוד נג, דרכי הלימוד) תכלית הלימוד הוא בסוגיא עצמה ללמוד מה ההלכה שיוצאת מכאן, על ידי ליבון הראשונים הטור והבית יוסף, והמפרש היותר טוב של הגמרא הוא הבית יוסף, ורואים בבית יוסף איך הפסק נבנה מתוך הגמרא, ואמר אילו היה הבית יוסף חי בזמננו היו אומרים עליו שהוא 'מלקט'. שיא יכולת הלימוד היא לדעת להוציא דין מן הגמרא. מכל דבר אפשר להוציא הלכה למעשה, ובכל דבר שלומדים צריך לחפש מה ההלכה שיוצאת.

כוונה לאמת: והאריך אחי הג"ר משה לייב לוי שליט"א (בספרו בית מלא בהקדמה, תרעא לדרתא), לבאר את שיטת החזו"א בטוב טעם ודעת, שצריך לעמול בשעת לימוד הסוגיא ולהגיע למסקנה להלכה, והביא בשם מו"ז הג"ר דוד בהר"ן זצ"ל שצריך לברר ולסכם כל אופני הדינים העולים מהסוגיא, לכתחילה, דיעבד, עיקר הדין, וקולא בשעת הצורך, וכאשר יזדמן לפניו למעשה ידע מיד מה לעשות. ובנוסף לעמול התורה להגיע עד ההלכה צריך כח התפילה לקבל סייעתא דשמיא, שניתן לאנשים יראי הוראה יראי שמים ויראי חטא, לזכות לכוון לאמת.

וכתב בשו"ת שבט הלוי (חלק ב סימן נז) הדרכה ללימוד סוגיא, לברר את כל צורת הסוגיא, עם כל הראשונים ויסודותיהם וההבדלים ביניהם והסברא

דברים קלים, או אם יקלע למקום שאין איש. ועוד שבאורח חיים ויורה דעה נכללים תילי תילים מצוות חובות הגוף, כפלי כפליים ממה שנמצא בחושן משפט.

והאר"ק בזה בשו"ע הרב (הלכות תלמוד תורה פרק ב הלכה ט), מי שלא זוכר את כל התורה, צריך ללמוד כל זמנו בלימוד שמביא לידי מעשה, בדברים שנוגע למעשה לכל לאדם כדי לקיים את המצוות כהלכתן, ולהזהר מלהיכשל באיסורים, ואי אפשר לשאול חכם כל הזמן, או שלא ידע שצריך לשאול על כך אם לא ילמד את ההלכות, ולכן ישקיע בלימוד כמעט כל אורח חיים וקצת יו"ד אבהו"ח חו"מ, כל הלכה בטעמה מהגמ' והראשונים רא"ש או ב"י, ולחזור עליהן לעולם.

ומטו בשם האדמו"ר מהר"ש מבעלזא זצ"ל (שו"ת קרן לדוד בהקדמה), שקנה יראת שמים מלימוד טור ובית יוסף, ובפרט בלימוד טור וב"י חלק אורח חיים שאב יראת שמים במידה גדושה.

וכתב האור החיים הקדוש בספרו ראשון לציון (על שו"ע יו"ד סימן רמו סעיף א), הביאו הכף החיים (להגר"ח פלאג'י פרק כ הלכה טו), שחיוב 'והגית' שנפסק בשו"ע שצריך ללמוד את כל חלקי התורה, היינו רק לאחר שכבר קיים חובתו לדעת כל הדינים שנוגעים לו למעשה שלא יכשל, כמו הלכות ברכות, תפילה, ברכות הנהנין, הלכות נשאר לו לצאת דיני יהדות נשאר לו לצאת יד חובת 'והגית', ואפילו נשים שפטורות מתלמוד תורה חייבות ללמוד דינים השייכים לאשה.

וידוע מה שכתב רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו יערות דבש (הביאו המשנ"ב בהקדמה לחלק שלישי), כל מי שלא למד הלכות שבת על בוריין פעמיים ושלוש, לא יוכל להימלט מעון חילול שבת, הן מדאורייתא הן מדרבנן. והוסיפו על כך בדרך החיים (לגאון מליסא, דף קיד:), הביאו הכף החיים (להגר"ח פלאג'י, סימן כט אות ח) ועל זה ידוע כל הדוים, שכמה מופלגים בתורה עוסקים בפלפול ובחריפות בתלמוד, ואילו בהלכות שבת אינם בקיאים כלל, ובאים לידי ספק חילול שבת.

5. קיצורי הלכות למעשה

הלכה למעשה: כתב החיי אדם (בהקדמה) שיש

בזרעים וטהרות שאינם נוהגות בחוץ לארץ. ובשו"ת שבט הלוי (חלק ב סימן נז) הוכיח מהגמ' שיש עדיפות ללמוד סוגיות שנוגעות למעשה על פני סוגיות שלא נוגעות למעשה.

והנה מבואר ברש"י שלימוד סדר קדשים הוא בכלל המסכתות של למעשה, בגלל וְנִשְׁלְמָה פְּרִים שְׁפָתֵינוּ (הושע פרק יד פסוק ג). ורק בקדשים נאמר כלל זה, ולא בשאר חלקי התורה שלא נוגעים למעשה כמו זרעים וטהרות. ובגיליונות עומק הפשוט (מספר 320 מדור בית הוראה, ומספר 321 מדור דבר העורך), הובאו שיטות חלוקות האם גם בכל התורה נאמר הכלל של וְנִשְׁלְמָה פְּרִים שְׁפָתֵינוּ.

4. לימוד הלכות פסוקות

דרגה נעלית: לגבי בעלי בתים שיש להם רק קצת זמן ללמוד שלוש או ארבע שעות ביום, מבואר בדרישה (יו"ד סימן רמו) הובא בש"ך (ס"ק ה) ובט"ז (ס"ק ב) ובמשנ"ב (או"ח סימן קנה סעיף ג) שלא מספיק להם לימוד גמרא גפ"ת, אלא צריכים ללמוד גם ספרי הפוסקים כגון רי"ף מרדכי ורא"ש, שכל השונה הלכות כבר פירש רש"י שהוא הלכות פסוקות, שהוא שורש ועיקר לתורתנו.

מבואר בחיי אדם (בהקדמה שניה) אחר שהביא את דברי הדרישה, הוסיף יש מצוה אחת של לימוד התורה, שנלמד מהפסוק ולמדתם אותם את בניכם ועוד פסוקים, ולקיום מצוה זו אין הבדל איזה חלק בתורה הוא לומד.

בנוסף לכך יש מצוה ללמוד על מנת לעשות, ועדיף על המצוה הראשונה, כי כשלומד על מנת לעשות הוא מקיים את שתי המצוות יחד, כי על ידי הלימוד הוא יודע מה לעשות, ואם לא ילמד לא ידע מה לעשות. ולכן הר"ף והרא"ש כתבו חיבורים רק על המסכתות שנוגע למעשה, והשמיטו הרבה דברים שאינם מצויים.

וכתב בחות יאיר (שו"ת סימן קכד), שכל לימוד תורה הוא בדרגה נעלית מכל מעשה המצוות, מכל מקום לימוד שמביא לידי מעשה, המעלה שלו כפולה ומכופלת מכל לימוד אחר שאינו מביא לידי מעשה. וקורא תיגר על הבחורים שלומדים טור חו"מ וסמ"ע, שיש בו לפפול ועומק, אך הוא מוקדם מידי עבורם, וצריכים להתחיל בלימוד חלק או"ח שתדיר והוא חובת היום של כל איש ישראל, ואחריו חלק יו"ד שידע להבין ולהורות בביתו

כל השונה הלכות בכל יום

בס"ה, ערב את מרחן תורה תשע"ג

לאחינו בית ישראל בכל אתר ואתר

אמרו חז"ל כסוף מסכת נדה, תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מוכסח לו שהוא בן העולם הבא. גדולה היא מעלת לימוד ההלכות שעל ידי זה זוכים ליריע את הדרך ולכן הוא ראת המעשה אשר יעשה. לכן ראוי לכל אחד ואחד לקבוע זמן יומי ללימוד בספרי הלכה, ובפרט בהלכות הנוגעות למעשה דבר יום ביומו ומדי שבת בשבתו, וראוי שלא לפחות מחצי שעה ביום בלימוד ההלכה, וכמו שכבר כתב מרחן ה"קהלות יצבק" וז"ל, וידועת ההלכות תביא לידי מעשה וקיום כל התורה כולה שבוה זוכים לחיי בעוה"ב.

גם בעלי משפחה ראוי שילמדו עם בני הבית את ההלכות הנוגעות למעשה, אשר זה ישפיע על כל הנהגת הבית.

וקביעות הלימוד יתה בחיבורים שתפשטו בכלל ישראל כמו הי"משנה ברוחה' וה"חיי אדם", וכענינים שמציאותם נתחרשה בתקופה האחרונה יש מקום להעזר בכיורו ההלכה בחיבורים המיוסדים על פי סוגיית הגמ' וספרי גדולי האחרונים, ולא לסמוך למעשה על קוצני שמנועת בדרך של ליקוט גרידא.

ובוראי ישפיע דבר זה על כל חיי האדם להתנהג על פי התורה ולהיעצל מכל מכשול, ואשרי חלקם של המחזיקים בזה.

נסים קולין חיים קניבסקי י. גרושן אדלשטיין
א. ל. שטיינמן

אדם שלומד בסוגיות עמוקות לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, מוטל עליו בנוסף ללמוד בכל יום הלכות פסוקות שנוגעות למעשה.

6. בן עולם הבא

2 הלכות: מבואר **בגמ'** (נדה דף עג.) תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום, מובטח לו שהוא בן עולם הבא. לדעת **ספר המנהיג, הרשב"ש** (שו"ת סימן נב), **הברכי יוסף** (או"ח סימן קנה ס"ק ב), **שערי תשובה** (סימן קנה ס"ק א), **והמרומי שדה** (נדה עג.), כוונת הגמ' בנדה שצריך ללמוד כל יום לכל הפחות שתי הלכות למעשה, ובכך מובטח לו שהוא בן עולם הבא. כלשון הגמ' 'הלכות' והוא שתיים כי 'מיעוט רבים שתיים'. וציון לכך המרומי שדה את הגמ' (מנחות דף צט:). אם שנה אדם פרק אחד בשחרית ואחד בערבית, קיים מצות וְהִקִּיתָ בּוֹ יוֹמִים וְגַלְגַּלְתָּ (יהושע פרק א פסוק ח). והוסיף הרשב"ש שיוצאים ידי חובה בכל הלכה שהיא, אפילו מספר הרמב"ם וכדומה.

100 הלכות: חידוש גדול כותב **בספר עיון יעקב** (חידושי אגדות על עין יעקב, תמורה דף יד: נדה דף עג.) שלא מפורש בחז"ל כמה הלכות צריך ללמוד כל יום, ומחדש שצריך ללמוד בכל יום מאה הלכות, כעין החיוב המבואר **בגמ'** (מנחות דף מג:) **ובזוהר** (רעיא מהימנא פרשת קרח דף קעט עמוד א) לומר בכל יום מאה ברכות, ודרשו כן **מהפסוק** (דברים פרק י פסוק יב) **מִה ה' אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל מִעֲמֹק אֵל תַּקְרִי מֵה אֵל אֵלָּא מֵאֵה, כִּן גַּם צָרִיךְ לִלְמוֹד כֹּל יוֹם מֵאֵה הִלְכוֹת.** ובברכי יוסף (הנ"ל), הביא את דברי העיון יעקב ונחלק עליו, וסיים ועמו הסליחה שמיטע בזכותן של ישראל.

וכתב **המאירי** (נדה דף עג.) שהמברר היטב את הסוגיא, ומכריע היטב את הפסק ההלכה, מובטח לו שהוא בן עולם הבא, שנמצא מתיישר בהוראה ונמצא מזכה את הבריות, וזהו הליכות עולם לו.

בכל יום: וכותב **הערוך לנר** (נדה דף עג.) שיש לדייק לשון הגמ' כל השונה הלכות 'בכל יום', ולא אמרו כל השונה הלכות 'כל היום', כי עיקר הלימוד הוא לעסוק בתורה לברר האמת על ידי חקירה ופלפול, ובזה חידש תנא דבי אליהו, שמכל מקום לא יתעסק רק בשקלא וטריא, אלא גם לימוד שתי הלכות פסוקות בכל יום.

הופיע קונטרס בנושא 'לימוד תורה אליבא דהילכתא', ובו מקורות רבים מדברי חז"ל, ודברי הראשונים והאחרונים עם מראי מקומות מדויקים, בדבר חשיבות ומעלת חובת לימוד הסוגיות בעיון עד ההלכה למעשה, וחשיבות לימוד הלכה למעשה בהספק. ניתן להשיג את הקונטרס במייל CTLDANESH@gmail.com.

לימוד ההלכה כובש את העולם בתמונה סיום ה'משנה ברורה', במסגרת 'הדף היומי בהלכה - דרשו'

חשיבות מיוחדת ללמוד הלכות למעשה באופן הקיצור, בפרט בזמננו, שאחרי הנישואין האדם טרוד בפרנסה והתורה מונחת בקרן זווית, ומי שלומד רק כמה שעות ביום אם ילמד טור עם פלפול האחרונים, לא יספיק לדעת הרבה, ובפרט שהשכחה מצויה.

כתב **המשנ"ב** (בהקדמה בראש הספר, שם עולם שער ההתחזקות פרק ז, ליקוטי אמרים פרק ה, הקדמה ליקוטי הלכות), ידוע לכל מעלת לימוד התורה שנשנה בפסוק הרבה פעמים, וכל מה שהאדם לומד בתורה הקדושה, אפילו בקדשים וטהרות שאינם נוגעים למעשה מקיים מצות תלמוד תורה, מכל מקום צריך בעיקר לעסוק בלימוד שמביא לידי מעשה, כמו **שהגמ'** (ברכות דף ח.) דורשת את **הפסוק** (תהילים פרק פז פסוק ב) **אֱהָב ד' שְׁעָרֵי צִיּוֹן מִכָּל מִשְׁקַנּוֹת יַעֲקֹב, אוהב ד' שְׁעָרֵים הַמְצוּיִינִים בְּהִלְכָה, מִכָּל בְּתֵי כְנִסְיֹת וּבְתֵי מִדְרֹשׁוֹת.** וצריך ללמוד שתי הלכות ביום ושתי הלכות בלילה, כמבואר **במדרש** (שוחר טוב, וכתב בשו"ת מנחת יצחק דרשות עמוד ס - שלפנינו בשוחר טוב כתוב בשינוי לשון, וציון למדרש תנחומא בשלח כ שכתוב בלשון הזה), בר קפרא אומר לומד אדם תרי הלכות בצפרא תרי ברמשא.

ונראה בעליל שחלק אורח חיים קודם לכל לימוד אחר, אף שכל ד' חלקי שו"ע נצרכים למעשה, מכל מקום מיוחד חלק אורח חיים שקודם לכל, כי ידיעת הכרחית לקיום התורה בכל יום מימי חיי האיש הישראלי.

הורו הג"ר **יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל** (קריינא דאיגרתא חלק א מכתב ג) והג"ר **אלעזר מנחם מן שך זצ"ל** (דולה ומשקה עמוד שנה הע' 14, מכתבים ומאמרים חלק א בענייני חינוך וישיבות מכתב סה) שצריכים ללמוד כל יום כחצי שעה שו"ע עם משנ"ב לדעת את המעשה אשר יעשה. וכן פורסם **במכתב גדולי הדור** (חוט שני נושאים שונים עמוד תקיג) לעודד את לימוד משנ"ב זמן קבוע בכל יום ויום. והשיב הגר"ח **קנייבסקי זצ"ל** (בתורתו יהגה חלק א עמוד 19) שגם

משיב כהלכה

סיכום הגיליון:

דינים העולים

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן הזוכה בהגרלת גיליון 400 בסך 100 שקל מזומן הבחור החשוב כמיר ישראל מהן כהן הי"ו ישיבה לצעירים נוה שאנן חיפה

שאלה: מה מקור וגדר החיוב ללמוד מוסר בכל יום, ומדוע?

האם הדין ללמוד מוסר, הוא ענין מוסרי ממידת חסידות לפנין משורת הדין, או חיוב גמור בגדרי ההלכה? האם החיוב הוא בכל יום או לא? כמה זמן צריך להקדיש ללימוד המוסר? איזה ספרים הם בכלל ללימוד מוסר (ספרי יראה, קבלה, חסידות, מחשבה)?

מקורות: משלי (פרק ד פסוק יג), **פלא יועץ** (ערך מוסר), **חיי אדם** (חלק ב-ג כלל קמג סעיף א), **ברכי יוסף** (או"ח סימן א סעיף ט), **אורי ישראל** (אגרות ב, אגרת ו), **משנ"ב** (סימן א ס"ק יב, סימן תרג ס"ק ב), **ארחות יוסר** (הקדמה), **דרכי החיזוק** (גליון 600), **החזק במוסר** (כמה מחברים).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

כבדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד! נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולח 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

הצלחת החתן הר"ר פנחס בן ברינא פרידא שליט"א והכלה מרת ברכה רחל בת חיה תלטי"א יהי רצון שהזיווג יעלה יפה לתפארת בית ישראל

א. לשמה: לימוד התורה צריך להיות על מנת לעשות, ויש אומרים שהוא הנקרא 'תורה לשמה'. התכלית הנעלית של לימוד התורה שמביא לידי מעשה ולכן עדיף סוגיות שנוגעות למעשה, בכל דבר שלומד צריך לבדוק איזה דבר יכול לקיים מתוך מה שלמד.

ב. אסוקי שמעתתא: הלימוד החשוב ביותר הוא לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא, ללמוד את הסוגיא שנוגעת למעשה, גפ"ת עם ביורר שיטות הראשונים, עד שיגיע להלכה פסוקה. כדי לזכות להוראה צריך עמל ויגיעה, וגם תפילה לסייעתא דשמיא לכיין לאמת.

ג. לכל הפחות: חובה לדעת דיני התורה הלכה למעשה. מי שאינו בר הכי ללמוד את הסוגיות, לימוד טור ושו"ע עדי שיגיע להלכה הפסוקה. וכשאין לו פנאי לכך, ילמד פסקי הלכות למעשה כמו שנהגה ברורה שידע כיצד להתנהג. ואפילו אדם שלומד בעיון צריך ללמוד כל יום כחצי שעה הלכות פסוקות. ולכל הפחות ילמד שתי הלכות בכל יום.

ד. בן עולם הבא: כל השונה שתי הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, ויוצאים בכל הלכה פסוקה.

עדכוני הלכה "משנכנס אדר מרבין בשמחה"

משנכנס... משנכנס...

נשים במאי קזכתי: מעשה שהיה כאשר שר התורה מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל הזכיר את מאמר חז"ל שכל מי שלומד 2 הלכות כל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא. שאלה אותו בתו, בשלמא הגברים עושים שטייגען כל היום ולומדים 2 הלכות, אולם מה יעשו הנשים שעסוקות במלאכת הבית? השיב לה הגר"ח את יכולה לומר כל יום "משנכנס אדר מרבין בשמחה משנכנס אב ממעטים בשמחה" (לקראת שבת מלכתא' דרשו). ויש נוהגים כך למעשה, שבכל יום אומרים כל בני הבית "משנכנס" וכך מובטחים שכל בני הבית כאחד בני עולם הבא.

נושא הגיליון הבא:

'לימוד מוסר כהלכה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

לזכרון עולם בהיכל ד' הגיליון הוקדש לעילוי נשמת איש החסד הר"ר אברהם ב"ר מרדכי גימפל בארג זצ"ל נלב"ע ב' תמוז תשפ"ג ת.נ.צ.ב.ה.

קו מידע הלכתי
02-5377-085

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים יומי עיון
- בית הוראה טלפוני
- ביורר הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה